

ȘCOALA PRIMARĂ

ORGAN DE INFORMAȚIUNI A ÎNVĂȚĂTORILOR DIN REVIZORATUL ARADULUI

ABONAMENT:

Annual 40 Lei :: Exempl. 3 Lei

REDACTOR RĂSPUNZĂTOR:

NICOLAE CRISTEA

ANUNȚURI:

Un șir --- 2 Lei

O urare de ziua Paștelor.

Dascălilor români, români cu sufletul și cu faptele; prietiniilor scăpați din veriga înlănțurii sclăviei; muncitorilor fără sgomot în țarina culturii naționale, dela care se așteaptă învierea zilelor senine ale aprecierii juste și legale a muncii desinteresate, precum și tuturor, cari cugetă și se amestecă cu noi în tot lucrul bun, ce'l orânduim spre a pregăti sărbătoarea unirii în cugete și fapte românești, Redacția acestei reviste luată de o dragoste mare față de tagma pentru care s'a înfiripat și pentru care urcă cu conștiință liniștită calvarul unor vremi, ce se vor topi de soarele corectității, în l. an a eliberării întregii cete dascălești le urează de ziua Paștelor cele mai fericite momente, pe cari le vor aduce munca și vrednicia.

Stând de vorbă.

Motto: Minciuna stă
cu cei mari la masă.

O autoritate ca multe altele de acelaș soi, iară apucă câmpii. Și aceasta, când? În postul mare sau în „Paresimii” cum se zice în vechea limbă bisericească, adică în vremea când sufletele credincioșilor ar trebui pregătite pentru ceasul mare și sfânt al Învierii. Însă conștiințele puțin aplecate a bătători calea adevărului, în loc de a urmări acest ideal căutat de toată lumea ce ferbe după un criteriu de judecată mântuitor, trimit ca mângăeri duhovnicești, zapise din care țîsnesc minciuni nerușinate, păcate înbulzite de demonul urei și netemerea de D-zeu.

Stăm uluiți, și în priviri licărește durerea, iar în mintea noastră de credincioși, înșirăm rugăciuni tainice de mântuire din haosul perzării în care suntem aruncați de inconștiența și răutatea nevrednicilor de păstorire.

Clătinând din cap, privim forfoteala grabită, și riul sudorilor de amețală ce au împresurat toate gândurile tenebroase și oculte.

Vedem cum să improască, inimile superioare cu convingeri de progres-cultural, pentru că în veacul științei au avut cutezanța să scoată o ceată de muncitori din robia incompetenților-analfabeți în pedagogie, dându-i de umblat, nu paturi de bolnav, ci, criteriu de judecată în aprecierea muncii înălțătoare. Cu ochi înjectați de sângele intoleranței mediavale țipă prin toate colțurile neumblate de oameni cu judecată recentă și, cer în numele *unui drept finit*, punerea din nou în posesiunea vasalității după care varsă lacrimi sfâșietoare amestecate cu sughituri cameleonice. Răstigniri pregătite se pârînda în cugetul diabolic al corifeilor minciunii, ca în epoca rugurilor aprinse și a vâlvățailor limbilor roșii.

Istoria, Istoria să repetă!

Cetind jalnica tragi-comedie înșirată în rândurile unei biete reviste cu pretenții de duh „bisericesc-cultural”, gândul mă duce hăt departe, în vremea închisiției.

Pomponazzi vestitul filosof al universității Padua și mai târziu al celei din Bologna, prin ideile drepte desfășurate în cartea „Tratat de imortalitate” răscoală în potrivă-i ceata călugă-

rilor predicatori născuți pe semne, în zodia „Săgetătorul” ca cei actuali; cari s'biară eșiți din fire după închisii: Sinedriul, armata lui Loyola, spăriat de vâlva cărții cu gândul la imortalitate, răspinge desvinovățirea filosofului care zice: „Ca creștin cred în nemurirea sufletului, însă ca filosof nu găsesc destule argumente spre a dovedi pe calea rațiunii naturale”, și prin vocea beduinului călugăr Boccalini exprimă sentința: „Ertăm pe Pomponazzi ca creștin, dar îl ardem ca filosof”.

Deci, în două epoci, aceiaș morală îngustă, subțiată de năzuinți de acaparare a sufletelor cu forța arderii, și plămădită în autorități depărtate în timp, dar purtând aceiaș pecete; a intoleranței odioase și a mentalității sehilodite.

Adevărul odată a fost crucificat în locul Căpăținei, iar astăzi tot bietului adevăr i-se pregătește fiarele și oțelul de Cărturarii și Farișei vremii moderne.

... „pe această cale pe calea ordonanțelor au fost decretați de statificați numai învățătorii de pe teritoriul unui revizorat, pe când de pe teritoriul celorlalte revizorate, statul n'a luat nici o dispoziție de statificare” zice un circular.

Prin acest pasagiu s'a aruncat luntrea pe rîul minciunii. Inaltul și binefăcătorul Ministeriu prin ordonanța ce poartă No. 32070—921 decretează de statificați pe toți învățătorii confesionali români în număr de 1404 robi ai sistemului de guvernare plină de miasmele răutății, și nici decât numai pe cei din temutul și urgisitul teritor al unui revizorat școlar.

Deci Onoratul. — scâlciat — Zapis minte ca un reverendisim când afirmă inesactități demne de pușcărie, și nu de hrană sufletească puștinilor adepți ce se pot număra pe degete.

Înțelegem svîrcolirile saltimbace de a se pomeni deodată păstori fără turmă. Credem rostul dorinței de dominație; suntem pe deplin edificați de dorul ce se nutrește de a se improvisa de stăpâni-poruncitori, dar înfierăm la stâlpul necuviinței debandada de mistificări ce grohăie făcând larmă asurzitoare ca să inducă bunele credinți în erori nemeritate. Nu pentru

noi cei scăpați din orgia dragostei sfinte și cunoscute, ci pentru ceata mare care mai poartă un simbur de alipire și ascultare către învățătura dogmelor bătrâne.

Frunzărind încă neînțelesul advertisement făurit la opaițul minții alunecate pe panta deschilibrării dăm peste un pasagiu privitor la cvartirile învățătoresți pe cari zic că numai de silă le pun la dispoziția învățătorilor, dar pe hârtie transformate în locuința îngrijitorilor de suflete; să se știe că: *acele nu formează chestii de discuție a vreunei autorități cari n'au pus la întemeierea lor nici o petricică, ci asupra lor să întinde pânza grijaniei a poporului român, care, zdu singur a zăcut în fiorii grijii de infiripare.* Prin urmare nici un amestec străin de intențiunile sale bune nu se vor suferi. Averile asupra cărora să îndreaptă ochii argușilor *de asemenea cad în dreptul de menjare a reprezentanților poporului credincios, din ale cărui brazde s'au ivit și nici de cât importate, de pe alte țărâmură.*

Cu privire la oficiul de cantor, cu care să agităm lumea lesne crezătoare aici *poporul de mult s'a spus verdictul pronunțându-se în majoritatea cazurilor pentru bunul orânduitor al melodiilor duioase, care este învățătorul de stat, fost confesional.* Că în unele comune s'a ascultat glasul păstorului care văzând că vine lupul, lasă oile și fuge, încredințând cantoratul clopotarului bisericeii e chestie de înțelegere condamabilă a gesturilor văzute sus, și făcute jos.

Faptul săvârșit în ăst mod e vrednic de a fi pomenit în analele criticeii nemiloase.

Multe s'au scris, și s'au spus dosite toate în umbra unei instituții religios-morale.

Dar câte s'au gândit tot din zidul acestui loc cucernic. Sărman popas de mângăere și de alinare sufletească.

În numele tău au vorbit rugurile aprinse, și s'au făcut scrum trupuri ce au grăit miilor de veacuri. În numele tău s'au dripit persoane ce au mânat lumea cu sute de ani înainte. Rostindu-ți numele se spală mâinile sacrilege după un binecuvântat focul arzând nevinovăția, iar astăzi tot pomenindu-te să scot la

lumina soarelui științei armele conservatismului retrograd.

Cum să sfărâmă catapeteasma adevărului de petrite aruncate de sansculoții veacului XXI.

De încheiere.

Pe tavanul unei biserici e pictată scena evanghelică, Christos scoțând cu biciul din biserică pe toți schimbătorii de argint. Văzându-l, am rugat tot pe acel Isus Christos să vină cu un biciu mai bine împletit spre a goni din templul credinței noastre pe zarafii conștientelor.

Dar, nu. Rămâi acolo sus în lumea croită numai Tie, căci dacă te-ai coborî pe pământ, ca un A toate știutor, ști, cine te-ar răstigni din nou!!

N. Cristea.

Problema scriso-cetitului.

De Iosif Moldovan.

VIII.

La anul 1903—4 am pus în practică noul metod. Rezultatele ajuse cu ajutorul lui, chiar și în primi ani, erau atât de admirabile față de cele din trecut și ne încântaseră în așa măsură, încât ne-am simțit îndatorați a atrage asupra lor atențiunea lui Dr. Petru Pipoș, profesor de specialitate la școala normală din Arad și prin trânsul a direcțiunei școlare.

După mărturia ziarului școalei centrale din Arad, la 11 Decembrie 1908 am avut fericierea a primi tinerimea școlară dela acel institut, în fruente cu întreg corpul profesoral condus de P. C. Sa domnul director Roman R. Ciorogariu, ca ospitanți la vre-o câteva prelegeri. Ni-a succes a le arăta mai multe din avantajile metodului și a-i convinge despre superioritatea lui în așa măsură, încât savantul nostru pedagog, Dr. Petru Pipoș, plăcut surprins, s'a aflat îndemnat a ne felicita în prezența întreguii corp profesoral, îndemnându-ne să continuăm experimentările, pentru că dânsul încă vede că fenomimica are avantaje uimitoare.

În anul școlar următor, la 4 săptămâni după începerea lecțiilor, am fost surprinși din nou de vizita acelorași.

Aprecieri indusă în ziarul școlar, subscrisă de întreg corpul profesoral, ca cel mai competent apreciator al învățământului. dovedesc, că elevii clasei prime, toți, fără deosebire, în luna Octombrie cunoșteau deja toate sunetele și îmbinându-le în cuvinte, ceteau cu litere tipărite și scrise fără nici o greutate. Asemenea rezultat nu puteam ajunge nici pe la sfârșitul anului școlar, cu metodele de până acum, decât numai cu școlarii mai talentați, pe lângă toată niziunța și bunăvoința noastră.

Pe timpul acela metoda fenomenimic nu era încă prelucrat în limba română. Numai după aceea apăruse în Făgăraș ABC-darul fenomenimic și călăuza lui metodică, edate de învățătorii Gheorghe Codrea și Gheorghe Boeriu, criticate aspru de revizorul școlar Dr. Onisifor Ghibu.

(Va urma).

Moș Mihai.

De I. Simonescu, prof. univ.

Așa zic și cei mai de aproape ca și cei ce-l cunosc mai puțin, învățătorului M. Lupescu. „Cine e?” Se vor întreba poate mulți din cetitorii acestui ziar. „Soldatul necunoscut” le voi răspunde, asemenea aceluia care a fost sărbătorit cu atâta pompă în Franța și Anglia, pentru că fără trîmbișarea vitejiei lui, și-a jertfit viața spre isbânda poporului său. Și M. Lupescu, un modest învățător în fondul Sucevei, și-a închinat viața lui întreagă, cu cinste și vrednicie, pentru ridicarea poporului din care face parte; acum când s'a retras la pensie, în satul său natal, Bogdănești, deșirat pe valea Râșcăl, lângă Bala vestită, cel cari îi cunosc activitatea, dar mai ales cei cari trăiesc omeneste de pe urma activității lui depline de învățător adevărat, îi aduc un modest prinos de admirațiune. Pe aceasta cale, neputând altfel, mă alipesc și eu elevilor lui numeroși, măcar că nu i-am fost elev. E un prinos modest adus cinstei, muncii și omeniei, așa de rar întrunite în persoana unui singur om.

M. Lupescu a fost învățător, dar un învățător adevărat, adică unul care nu și-a restrâns truda numai a învăța scris-cetitul pe copii, ci care s'a ostentit chiar cu sacrificii materiale, să-i îndrume pe cătea

adevăratei vieți. A funcționat multă vreme la Broșteni din Suceava, unde se crease o tradiție școlară prin vestitul N. Nanu, profesorul lui Creangă. Pe cei mai răsarțiți dintre elevii lui, nu-i lasă să se piardă. Își dădea seama de nevoia ce are țara noastră, cu cultura ei restrânsă, de elemente viabile, energice dar mai ales pătrunse de duhul sacrificiului; făcea toate chipurile, ca să-i îndrume peste Stănișoara, cu desaga în spate, la școala normală M. Lupu. Azi pe unul, mâne pe altul, a ajuns în ani îndelungați să creieze în județul său o falangă de tineri entușiști, învățători destoinici, cari s'au distins în toate, întărind faima dascălească a județului Suceavă. A luat într'aceasta de exemplu pe bătrânul N. Nanu, a cărui amintire se păstrase vie în satul Broșteni și împrejurimi. Dovadă, cuvintele pioase pe care le scrie, în „Lamura“ din Ianuarie 1921, asupra acestui vechiu dascăl. „Cele spuse de N. Nanu, vor invedera că unde se pune dragoste și suflet, rămâne urme adânci și că semnul de traiu mai de mai de seamă a învățătorului în sat, este ca prin fapte, să rămâie deapănarea în inima săteanului, ea Neculaie Nanu“.

La 1898, M. Lupescu este luat dintre muntenii lui dragi și dus la șes, unde Administrația Domeniilor regale, îi dă pe seamă conducerea orfelinatului din Zorleni. Ce minuni a săvârșit aici, vreme de aproape 20 ani, cu priceperea și mai ales bunătatea lui de inimă, din copii cari nu au cunoscut decât prin el ce e dragostea de părinți, numai cei ce l-au văzut muncind din zori și până'n noapte, pot să le aprecieze. Tânja, bietul om, după Bistrița împede și lute, după răcoreala bradului, după vioiciunea oamenilor de munte, dar n'avea ce face. Era soldatul credincios al menirei sale și chiar cu jertfa sănătății nu părăsi postul ce l-se încredințat, deși ar fi putut fugi înapoi, oricând ar fi voit. Dar M. Lupescu nu a fost numai învățătorul desăvârșit, care lua școala în înțelesul larg de luminător al tuturor, în mijlocul cărora trăia; nu era numai apostolul care îndemna și pe alți învățători la marea operă ce aveau pe seamă, fiind sufletul cercurilor culturale, chemându-i, pe drumuri grele și lungi, la sfat și înviorare reciprocă. Leșit dintre țărani, trăind între ei, cunoscându-le comoara de cântece și înțelepciune, moștenite și păstrate cu sfințenie din generație în generație, se îngrijea să nu se piardă. Și astfel întemeia împreună cu prietenul său A. Gorovei, la Fălțiceni, cea dintâi revistă de folclor „Șezătoarea“. Nu era număr în care M. Lupescu să nu publice din mărgăritarele culese cu toată credința din gura poporului. Mutat la Zorleni, a dus și acolo sămânța din fructul cōpt la Fălțiceni, înființând cu T. Pamfilie, a doua revistă de folclor „Ioan Creangă“. Și așa a contribuit în largă măsură, și într-o parte și în alta, la adunarea unui bogat material de folclor. Așa de mult ce s'a identificat cu graiul simplu, cumpătut, precis al țaranului, încât poveștile pe cari le-a cules, le-a trans-

cris astfel încât cu cinste pot fi puse aproape de ale lui Creangă.

Ultima trăsură nobilă de caracter a lui M. Lupescu, dar și de adâncă dragoste pentru isprăvi serioase, e demnă de știut.

Printre elevii lui de seamă era și învățătorul N. Stoleriu. Am cunoscut mulți învățători de seamă, dar mai entuziasmat, mai plin de voință, mai modest decât Stoleriu, nu mi-a fost dat să întâlnesc. Dragostea reală de țară, l-a mănânat printre cei dintâi, spre jertfa sângelui. A căzut lovit în frunte de un glont dușman, în primele zile de înaintare, cu fața spre Ardeal, pe unul din vărfurile Calimanilor sărutând cu ultima-i suflare pământul pe care călcase cu sfințenie. Stoleriu, învățător la Baia, scotea înainte de războiu o gazetă pentru săteni „Vestitorul Satelor“ fiind conducătorul și al unei asociații culturale „Deșteptarea sătenilor“, care avea de scop tipărirea numeroaselor cărțuții pentru luminarea norodului. În sfârșit era demnul elev al profesorului său. După războiu, apariția gazetei era amenințată. Celce o luară sub conducere, au găsit terenuri nouă de activitate. Pensionarul Lupescu, retras în satul său natal, deși avea tot dreptul la liniștea și căutarea sănătății sdruncinate, a luat cu tinerescă avânt în grijă, scoaterea mai departe a gazetei. A fost împins la aceasta de sentimentul, așa de rar întâlnit, de a nu lăsa să piară urma activității unuia dintre elevii săi destoinici, cinstind în acest chip amintirea și eroica lui jertfă. A fost condus de sigur și de acel neslăbit interes, ce l-a avut toată viața pentru luminarea poporului din care s'a ridicat. Și pe când alte gazete pentru săteni, scoase de oameni distinși, cu vază, cu puțința de a aduna mijloace, au fost întrerupte, din cauza vitregiei împrejurărilor, în satul Bogdănești se găsesc o mână de oameni mai puțin cunoscuți, în frunte cu pensionarul Lupescu, care, cu jertfe materiale, cu trudă, învingând greutatea știute numai de cei ce scot reviste, continuă să apară „Vestitorul Satelor“, singurul ziar, după cât știu, în vechiul regat, leșit din sat pentru sate. Aceasta e puterea însuflețirii și a perseveranței, virtuți mai alese de cât altele. Aceasta e activitatea lui Moș Mihai, soldatul necunoscut, cu o rodnicie însă mai de folos decât a multor generali cu pieptul plin de decorații de tot soiul. Puținii cari îi cunoaștem vrednicia dar și modestia, îi dorim sănătate și mai ales mulți tovarăș de breaslă, tot soldați necunoscuți, cari săi urmeze exemplul spre binele țării întregi.

Din străinătate.

Părerile lui Einstein despre școala de astăzi.

Vestitul fizician și filozof ale cărui cercetări au revoluționat atâtea teorii date ca absolute, și-a arătat unele păreri și în domeniul educației, foarte adevărate și lesne de aplicat.

Marele învățat nu e mulțumit cu felul de învățământ și de educație de până acum, care a fost și este încă prea abstract. Aceasta din cauza, că din școală este exilată natura. „Cuvântul mântuitor în ale învățământului — spune Einstein — este și va fi: mai multă intuiție. Cât se poate de mult, învățământul trebuie să devie ceva trăit. Acest principiu trebuie să biruiască la viitoarea reformă școlară.

Einstein constată că prin școale se pune prea mare preț pe „limbi“. Maxima „câte limbi cunoaște cineva, de atâtea ori este el om“, are valoare numai relativă. Căci, zice el, „se poate dovedi că intensificarea activității mintale, la cele mai însemnate personalități cari au folosit științei, nu se reduce la extinse cunoștințe limbistice“.

Trebuie să înălțurăm abstracțiile din școală. — De pildă istoria se predă prea formal, — prea se pune preț pe ani, fără de care se crede că învățământul istoric nu e științific. Înșirarea atâtor inutile războaie și atâtor biruitori formează pentru memoria copiilor o sarcină moartă.

Copilul să audă mai mult despre Arhimede, Ptolomeu și despre alți descoperitori și inventatori, pentruca toată istoria să nu facă impresia că e „un lung șir de aventuri și băi de sânge“.

Știința matematică nu-și va ajunge nici când scopul dorit cât timp „nu se bazează pe probleme practice și interesante, pe ceea ce se poate cuprinde cu simțurile — pe intuițiune. Copii sunt îndopați cu definițiuni, în loc de a li-se arăta lucruri pe cari le pricep — și se cere dela ei pricepere pentru chestiuni absolut abstracte, fără ca să li se dea ocaziune, să ajungă dela concret la abstract“. Primele noțiuni n'ar trebui să se deie în odaia școlară, ci afară, în natura liberă. Școlarul se va bucura foarte mult, când va afla, cât e de înalt un turn, fără ca să fi urcat pe el“.

Iar la fizică? Iată ce zice Einstein: La începutul acestui învățământ n'are voie să provină nimic altă, decât experimente și lucruri interesante și intuitive. Un experiment frumos e adesea, pentru sine, mult mai valoros decât

douăzeci de formule dezvoltate în gând. O minte tânără, care de-abea vrea să se orienteze în lumea vizibilă, să o ferim cu totul de formule. Ele sunt în știința fizică aceleași grozave și înspăimântătoare fantome ca și datele cifrate în istoria lumii.

Învățătorii. — Căci, dacă învățământul li-se pare școlarilor o tortură mentală, vina o poartă pentru aceasta „în multe cazuri nedeștoinicia învățătorului. Cel mai mulțiucid vremea cu întrebări — și ei întreabă pentru a afla ce nu știe școlarul; pe când adevărata artă de a întreba tinde într'acolo să afle ce știe. Acolo unde se păcătuiește cel mult, vinovat e, de cele mai multe ori, învățătorul. Dacă rezultatul didactic, într'o clasă, e sub mediu, să nu spunem: a fost un școlar rău, ci un domn insuficient a stat pe catedră“. „A putea învăța, înseamnă a putea preda interesant, materia de predare, fie chiar și abstractă, s'o poți astfel împărtăși, ca coardele de rezonanță să vibreze în sufletul copilului și curiozitatea să fie neconținut vie“.

Pentru a putea face învățători buni, candidații trebuie foarte mult examinați. Maxima lui Einstein e deci: „Școlarul să fie examinat cât se poate de puțin, iar învățătorul cât se poate de aspru“.

Einstein mai propune introducerea unui meșteșug în școală: „Fiecare școlar să fie obligat a învăța un meșteșug. Pe care și-l va alege, aceasta stă în voia lui; însă nici unul n'are voie să-mi crească fără să fi dobândit vre-o dexteritate; fără să fi dobândit vre-o dexteritate; fără să fi predat, ca stoler, legător de cărți, lăcătuș sau altceva, proba de un folositor lacru de calfă“. Într'adevăr, astăzi, când funcționarii sunt puși în imposibilitatea de a plăti cu bani grei lucrul prost prestat de meșteșugari, acest deziderat a lui Einstein este foarte binevenit. Sunt idei vechi, dar spuse de un om cu autoritate, capătă un aer de noutate și prestigiu.

Preocupări umanitare

cu privire la salvarea și protecția copilăriei.

— Concepții și fapte. —

Paralel cu dezvoltarea uriașă pe care o ia „Asociația internațională pentru protecțiunea copilăriei”, asistența noastră socială, pe lângă că pregătește o legislație națională de protejere a copilăriei, a înțeles că nevoia este așa de mare, încât trebuie să treacă, dela început, la fapte.

După greutăți inevitabile, cari au durat și la noi aproape doi ani, ideea a triumfat spre marea bucurie a copiilor săraci.

Toți oamenii, pe cari i-a preocupat îmbunătățirea rasei umane — prin ocrotirea copilăriei — și cari și-au aruncat privirile dincolo de hotarele țării lor, au remarcat aceiași asemănare din ce în ce mai flagrantă, a cauzelor mizeriei ce bântuie pretutindeni, însă numai sub aspecte diferite.

Debilitatea și mortalitatea nouilor născuți și a copiilor din prima fază a copilăriei, ca și criminalitatea juvenilă pot fi atribuite aceluiași fenomene sociale. Și pentru orice minte vizionară ele apar ca urmări, directe sau indirecte, atribuite, fie ignorării legilor de igienă, fie necunoșterii datoriiilor paterne și materne.

La noi sau alurea, mizeria este aceeași, — precum aproape aceleași sunt condițiunile rele de muncă și de hrană: apoi alcoolismul și tuberculoza, fac adevărate ravagii.

Pretutindeni unde conștiința socială face front în fața primejdiei inevitabile, inimile și mințile ce și-au ales ca ideal să ocrotească și să salveze copilăria, înțeleg nevoia înlocuirii empirismului prin metodă și rutina cu știința.

Pretutindeni, pe locul generoaselor impulsuri de milă, se vor clădi inițiative de prevedere, așezăminte de ajutorare, de consultații și distribuire de alimente, care să asigure sănătatea copiilor, să instruiască și să secundeze pe mame. Dacă umanitatea este solidară în spațiu și timp și dacă este adevărat că națiunea de mâine va prețui ceea ce este tineretul de astăzi, oricât s'ar strădui statul și societatea, câștigul asigurat în viețile copiilor, va fi totdeauna mai mare.

Omenirea contemporană a jertfit până la frenezie capitalul său de oameni, căci în cele cincizeci și două de luni de tragedie mondială, milioane de vieți au fost sacrificate. Hecatombelor de cadavre și îngrămădirilor de ruine le va urma multă vreme cortegiul boalelor și nenorocirilor de tot felul. Și cel mai nefericit exemplu ne vine din Rusia înformată, unde moartea seceră, în fiecare zi, sute și mii de vieți omenești, din care procentul cel mai mare îl dau micuții din prima și a doua copilărie.

La noi mortalitatea infantilă se datorește, în primul rând, nepriceperii mamelor, — la care se adaugă sărăcia, mizeria și boalele moștenite dela părinți.

Spre a întâmpina dezinteresul și nepriceperea generală de îngrijire a copiilor, conducătorii asistenței noastre sociale au început, paralel cu dezvoltarea legislației naționale de protecțiune a copilăriei, și ajutorarea imediată a instituțiilor ce se ocupă cu această preocupare umanitară. Așa se explică faptul că numărul dispensariilor de copii sugaci s'a înmulțit în ultimul timp, iar mortalitatea copiilor, în unele centre, a scăzut considerabil.

Datele statistice primite dela Timișoara, unde funcționează „Dispensarul muncitorilor” dela fabricile din acea localitate, dovedesc că mortalitatea nouilor născuți a scăzut dela 23.5 la sută la 2, 6, în ultimul an.

Asistența socială se gândește acum să facă să funcționeze, în fiecare oraș, asemenea dispensarii. Pentru acest program de activitate a destinat sumele necesare și a desemnat pe cei cari au și început să lucreze.

Acest program de activitate, pe care l-am schițat în câteva cuvinte, se va realiza cu entuziasmul celor umanitari și cu devotamentul și concursul voințelor ce par mobilizate în acest scop. Greaua sarcină, pe care asistența socială și-a luat-o asupra-și este o operă pacifistă prin excelență. — Se naște însă, întrebarea:

Oare vârtejul patimilor politice nu va fi o piedică pentru toți acei cari doresc să se aplece către copilăria abandonată și vagabondă?

Sufiul de umanitate, care străbate toate inimile, pare că răspunde afirmativ; iar sforțările noastre canalizate către fântâna vieții din care se vor adăpa micuții copilași vor fi răsplătite, insutit, într'un viitor destul de apropiat.

Marg. Maneliu.

PARTEA OFICIALĂ.

No. 1106/1922. — Statua eroului Avram Iancu. Pentru adunarea capitalului de lipsă la arădicarea unui monument demn de acest mare erou al neamului românesc, s'a pus în vânzare broșura „Avram Iancu” scrisă de A. Clura, care se capătă la fiecare librărie română. Invățătorii sunt rugați a cumpăra și răspândi această broșură între elevi și popor, numai pentru augmentarea fondului susamintit, ci spre a ridica statua lui Avram Iancu în sufletul fiecărui român.

Arad, la 2 Aprilie 1922.

Moldovan, revizor.

No. 1412/1922. **Manuale școlare aprobate.** Carte de citire pentru cl. I. a școalelor de ucenici mese-riști de Petru Coroiu și Consoții. Tipografia și Li-brăria Românească, Oradea-Mare. Prețul 15 Lei.

Elemente de Geografie și Geografia patriei pen-tru clasele primare III—IV. de același autori. Prețul 5 Lei 50 bani.

Földrajzi előismeretek és Hazánk földrajza az elemi népiskolák III—IV. oszt. számára. Tot același autori. Prețul 5 Lei 50 bani.

Arad, la 12 Aprilie 1922.

Moldovan, revizor.

No. 1403/1922. **Reducerea termenului militar pen-tru învățătorii ajutori.** Ordinul Ministerului de Războiu Direcția Recrutării No. 46221/1921 adus la cunoștință cu No. 9309/1922 prin Corpul VII. Armată și comu-nicat nouă cu ordinul No. 7104/1922 VI. al Ministe-rului Instrucțiunii Directoratul General Cluj, se comu-nică în copie, spre știre și conformare.

Copie. Am onoare a face cunoscut că prin re-zoluția Domnului Ministru pusă pe referatul No. 831/921 s'a aprobat ca ajutorii de învățători să be-neficieze de reducerea termenului militar conform prevederile art. 53 din legea de recrutare. Odată cu prezentarea cererii de reducere de termen tinerii vor anexa pe lângă certificatul de studii și certi-ficatul Ministrului Instrucțiunii și angajamentul vi-zat de Minister că tinerii vor servi în învățământ cel puțin 10 ani, fără care nu se va putea absolva reducerea. Rugăm să binevoiți a da ordinele Dv. de urmare în acest senz. Șeful Serv. Personalului, Lt.-Colo-nel. (ss) Cristescu. Cluj, la 29 Mart. 1922 p. con-formitate : indiscifrabil. L. S.

Arad, la 12 Aprilie 1922.

Moldovan, revizor.

Directoratul General. Ministerul Instrucțiunii a de-numit în calitate de învățător titular la școlile de stat: No. ord. 42398/1921. Ioan Decker la Variașul mare, No. ord. 2083/1922 Valeriu Maghiar la permutat din Cherechiu la Arăneag, No. ord. 491/1922 Ma-ria Șepețan născ. Farca la Ineu. În calitate de învă-țător suplinitor au fost denumiți No. ord. 2083/1922 Ioan Alexa la Socodor, Mărioara Buda la Cherechi și Gheorghe Crainic la Drauș.

Arad, la 10 Aprilie 1922.

D. Olariu, s. revizor.

1430/921. **Repararea edificiilor școlare.** Pentru a avea o orientare asupra acestei chestiuni, de mare importanță, directorii școlari, în conțelegere cu mem-brii sfatului școlar, vor compune — eventual cu concu-rsul unui întreprinzător din localitate — un de-vez preliminar privitor la suma ce ar reclama o repararea edificiului școlar și aceste le va prezentă Revizora-tului școlar cel mult până la finea acestei luni.

Moldovan, revizor.

INFORMAȚIUNI.

Învățătorii statificați pot ridica pe luna Aprilie salarele dela Revizorat. Diferința pe lunile Novembre-Martie este sub asemnare. Când va sosi ordonanțarea fi vom aviză.

Locuințele învățătorilor statificați. Nu avem cu-noștință ca autoritățile bisericești să fi dispus scoa-terea învățătorilor din locuințe. Până se va decide soartea școalelor, învățătorii își vor continuă deci activitatea în aceleași edificii. În cât s'ar ivi cazuri că ei vor fi recercați ași părăsi locuințele, ori că s'ar dispune esarândarea acelor și a grădinilor aparțină-toare pe cale licitațională, sfaturile școlare vor în-cerca a-le esarândă pe seama școalei de stat, iar în cât aceasta nu le-ar succede — în caz extrem — vor întreveni la autoritățile publice pentru recvirarea acelor, conform ordinului dat de subprefectura jude-țului, publicat în numărul mai recent al Gazetei ofi-ciale județene.

Din Cluj se anunță că distinsul nostru maestru Georghe Dima, directorul conservatorului din Cluj împlinind 40 ani de activitate culturală și artistică, va fi serbătorit de ziua sf. Gheorghe de către prie-tinii și admiratorii săi în cadrul unei frumoase ser-bări, care va avea loc la Cluj.

Serbătorirea d-lui Dima este un frumos act de recunoștință, la care se va asocia desigur întreg Ar-dealul, în care marele nostru dirigent și compozitor a desfășurat cea mai binecuvântată și rodnică activi-tate culturală-artistică.

O pretensiune dreaptă. O delegație a învățători-lor împrorietăriți, cari au fost înaintați la oraș ca institutori s-a prezentat dlui Ministru de Instrucție C. Angelescu, înaintând un memoriu, prin care cer ca să intervină pe lângă Casa Centrală a împrorietărilor, spre a reveni asupra măsurii luate de a-l deposea de terenurile împrorietărilor, pe motivul că numai sunt învățători.

Ne unim și noi glasul cu al colegilor nedreptă-țiți, cerând să se respecte măsurile legii, și să nu se arunce în brațele mizeriei o seamă de oameni vred-nici cu dor de muncă mai mare decât a multor bres-le ce se lefăesc sub scutul legii în hambarul binelui și al satisfacției. Scriind aceste, gândul mă duce sgâr-cirea și intoleranța acelor Ardeleni, cari astăzi fac spume la gură înșirând la presupuse și inventate ile-galități electorale, ei cari să credeau infailibili și în atotputernicia de odinioară, nu ni-a întins netei măcar o brazdă de pământ, în care aruncând și noi sămân-ța nădejdei de mâne, să alunge foamea în care ne sbatem de atâta amar de vreme.

Cu sufletul plin de fiori grijei le zic acestor mititel: Nu amintiți dreptatea, căci a-ți răstignit-o. Dacă a înviat, Calafele nu o merită.

Comitetul școlar al liceului „Moise Nicoară”. Duminecă 2 April a luat ființă comitetul școlar al liceului „Moise Nicoară”. Părinții elevilor și toți cei cu inimă dornică de bine și progres au ținut să fie prezenți la acest act important în viața unei instituții cu menire culturală românească. Adunarea generală întrunită în sala festivă a liceului a deschisă de directorul Ascaniu Crișan prin acele accente sincere și convingătoare care a mișcat întreaga asistență. A pomenit de multe lipsuri, de multe nevoi ce se îmbrăncesc să impresure acest locaș al cinstel și vredniciei românești. Cu dragostea de român și conducător al liceului, îndreaptă sufletele românești nu numai spre budgetul statului, astăzi copleșit și el de imense greutăți, ci către inițiativă privată, în timpurile actuale unica garanță de mântuire a credinței noastre în trăinicia acestui institut. După constituirea biroului ad-hoc s'a purces la compunerea statutelor care cu deplină înțelegere au fost votate. În comitetul școlar școala rurală și ciata dascălească sunt reprezentate prin Nicolae Cristea director școlar Măndruloc și Dimitrie Popoviciu dir. școlar Arad.

Din parte-ne pe lângă binecuvântarea cerului sănătate și voe de muncă în mulțimea mare a datorințelor. Ceas bun. Ceas cu noroc.

Adresez colegilor o rugare, pe carea doresc să o țină în evidență și să o prezinte comisiei de ocol de improprietăți, de a ceda pentru fiecare școală de stat 16 jugh. cadastrale ca susținere, apoi loc pentru „Căminul Cultural” care va adăposti casa națională, biblioteca populară, cooperativa etc. Nădăjduesc ca sentimentele românești ale comisiei vor apleca urechea la rugarea colegilor făcută din spirit de ridicare morală și culturală a acelor ce vor să vadă alte aspecte de viață în poporul român. Un jugher cat, pentru pomologie trebuie pus în evidența comisiei.

Ministrul Instrucțiunii a făcut cunoscut tuturor directoratelor școlare că vacanța Paștelor începe în ziua de 8 April.

Ministrul Instrucțiunii în vederea organizării învățământului primar a convocat pentru ziua de Vineri 7 April dimineața la Casa Școalelor pe toți inspectorii și revizorii școlari.

Anunțăm frații colegi că în n-rele viitoare vom începe publicarea „Statutelor” Căminelor Culturale din care reese tendința și scopul ce se urmărește prin aceste focare de cultură, precum și modul de susținere sufletească al lor.

Anunțăm revistele cu cari Școala Primară ar fi dorit să aibă schimb, dar pe care până acum nu ni s'a trimis, că acesta e ultimul număr ce nu-l vom mai cruța, trimițându-l. Regretăm sgârzenia confrăților, dar gândind că pot fără puțin pretensivă noastră revistă, la rândul-ne încă vom esista fără ei.

Funerariile naționale pentru Lazar Tâmpa. Marți a III-a zi de Paști se va face cu pompă cuvenită depunerea rămășițelor pământești ale eroului național Lazar Tâmpa în cimitirul gr. or. rom. din Almaș. Servind cu credință sinceră neamului, în calitate de învățător român, la începutul pseudo-revoluției ungurești a fost prins de scheahta bolșevică, dus în comuna Erdeiș unde după grozave chinuri și maltratări, și când încă sufletul mai rezista tentativelor barbare a fost aruncat într'o mlaștină legat de mâni și picioare unde s'a dat cea din urmă suflare. Ca și mulți alții brutisați și uciși, și acest falnic copil al neamului românesc, clipele din urmă li-a petrecut în rostirea cuvintelor „România Mare”. Buzele sale atât au putut rosti, atât au rostit. În pământul patriei doarmă lin. Secția județeană a inv. din jud. Arad va lua parte la înmormântarea lui Lazar Tâmpa prin secretarul Nicolae Cristea, care în semn de amintire vă depune o cunună de brad rostind și un cuvânt de adio.

Învățătorii cercului cultural Șebii sunt rugați a participa în număr număros la acest act de doliu.

Bune exemple. Muncitorii ortodocși din Lupeni, în valea Jiului, ca să-și poată clădi o biserică, dau fiecare 8 lei pe lună. Se adună astfel 80 mii de lei într'un an. S'au adunat până acum, din aceste cotizații lunare, peste 100 de mii de lei. În aceeași comună s'a înființat Reuniunea femeilor ortodoxe române pentru înfrunșetarea bisericii. Condușă de d-nele Elena Brândușa și Eugenia Șandru, reuniunea are 300 de membre, cu o contribuție de 2 lei pe lună.

De bucurie a înebunit. Un ziar maghiar din Cluj spune că un tânăr student ungar, după ce s'a repatriat din Ardeal în Ungarie, apucându-l dorul de Ardeal s'a înapoiat la vechea vatră și de bucurie că a putut scăpa de țara ungurească, a înebunit.

Ungurii au lansat știrea că comisiunea interaliată voinde adică să facă dreptate, va ordona plebiscit în unele comune limitrofe cu Ungaria. Și începură a fi neastâmpărați chiar și în Bihor. Iar nouă ne arde de Alba-Iulia. Din acest prilej Comisiunea interaliată din Oradea-Mare, de sub președinția d. general francez Meunier, a dat următorul comunicat: Știrea lansată din cercurile ungurești, că comisiunea însărcinată cu delimitarea frontierei româno-ungurești ar fi ordonat plebiscit în jurul Satului-mare, este nefondată. Comisiunea n'a ordonat nici un plebiscit și nici n'a luat astfel de măsuri, cari și de altfel ar fi în contradicție cu tratatul de pace din Trianon. — Aceste știri nu pot proveni decât dela persoane ale căror interes este turburarea ordinii publice, de care trebuie ferită populația limitrofă de ambele părți.”